Adres redactie en administratie:
Bureau Hoofdraadsman,
Coornherthuis,
Hoofdstr. 84, Driebergen
Telefoon 03438-2878
Redacteur A. Zoetebier
Hoofdraadsman

EGO

MAANDBLAD VAN DE HUMANISTISCHE GEESTELIJKE VERZORGING VOOR MILITAIREN. Nr. 5 MEI 1974 - 13e JAARGANG

Abonnementsprijs ƒ 6,— per jaar, te storten op postgirorekening 480414 t.n.v. Hoofdraadsman Humanistische Geestelijke Verzorging te Driebergen. Militairen ontvangen het blad op aanvraag zonder betaling.

Een onverwoestbare McQueen (pag. 8 en 9)

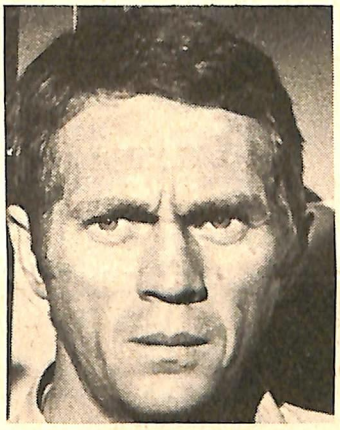

op pagina 3 op de plaats rust...

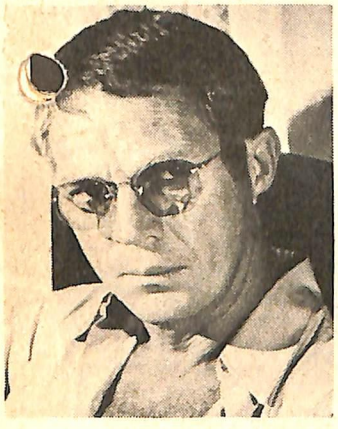

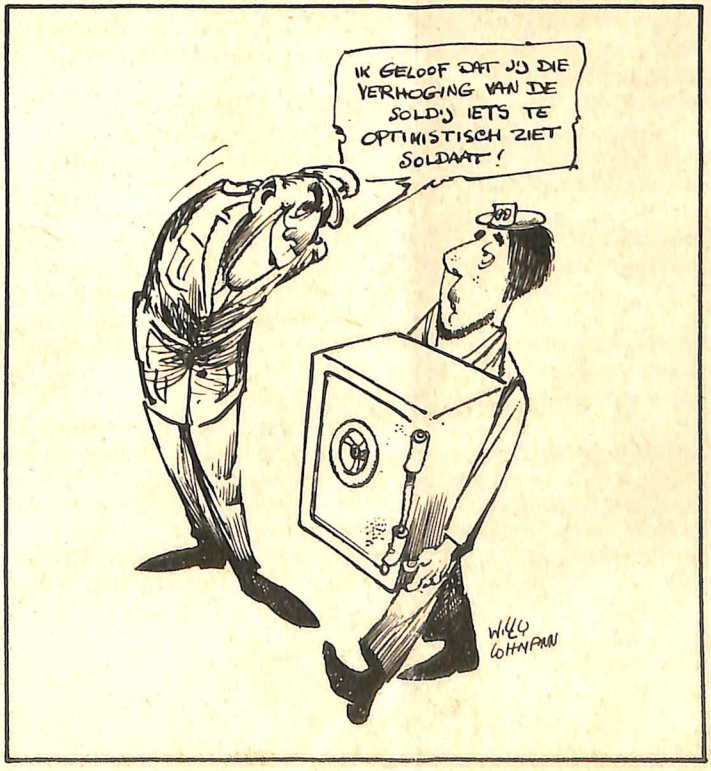

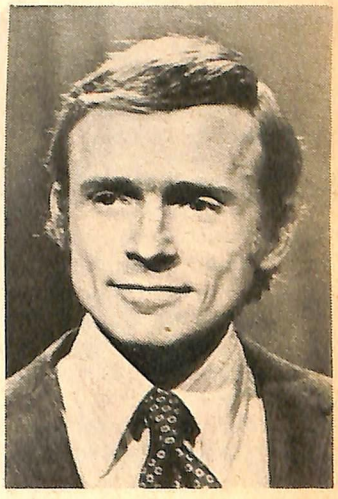

Dick Cavett pag. 6

Een vriendelijk verzoek op pagina 12

Vaste medewerkers:

Wim Jesse
Peter J. Morée
Rien Robijns
Bert Vuijsje
Dick Zaal

KEES VELLEKOOP

Op 3 april 1974 heeft het Hoog Militair Gerechtshof in Den Haag het vonnis van de Krijgsraad te Arnhem bevestigd, waarbij Kees Vellekoop wegens dienstweigering werd veroordeeld tot een gevangenisstraf van 21 maanden met aftrek van voorarrest en tot ontslag uit de militaire dienst.
In december 1971 wendde Kees Vellekoop zich tot het ministerie van defensie met de mededeling dat hij onoverkomelijke gewetensbezwaren had tegen vervulling van de dienstplicht, met het verzoek hem als gewetensbezwaarde te erkennen.
Onoverkomelijke gewetensbezwaren tegen de vervulling van militaire dienst zijn de bezwaren van „hem wiens godsdienstige of zedelijke overtuiging hem deelneming aan **elk** oorlogsgeweld verbiedt".
Vellekoop maakt nu onderscheid tussen bevrijdend en onderdrukkend geweld en wijst het eerste niet af.

Op grond van deze stellingname kwam de Commissie van Advies in haar advies aan de minister van Defensie tot de volgende conclusie:

„De commissie is door het onderhoud met verzoeker (Kees Vellekoop) tot de overtuiging gekomen dat in zijn geval inderdaad duidelijk sprake is van gewetensbezwaren. Zijn bezwaren betreffen echter niet deelneming aan elk oorlogsgeweld."

Ofschoon de minister van Defensie heeft gesteld dat er sprake is van gewetensbezwaren, heeft hij het verzoek om erkenning afgewezen, omdat betrokkene niet een gewetensbezwaarde is in de zin van de wet.
Deze ontwikkeling heeft ertoe geleid dat Vellekoop tot bovengenoemde straf is veroordeeld.
Tal van Nederlandse organisaties hebben hun teleurstelling over dit vonnis uitgesproken, temeer daar er reeds enkele jaren op wetswijziging wordt aangedrongen.

Het hoofdbestuur van het Humanistisch Verbond heeft op 5 april jl. de volgende verklaring uitgegeven:

„Het Hoofdbestuur van het Humanistisch Verbond heeft met grote teleurstelling kennis genomen van de uitspraak over de dienstweigering van Kees Vellekoop. Het wil er geen oordeel over uitspreken of op grond van de bestaande wettekst zijn gewetensbezwaren door de rechter erkend hadden kunnen worden.
Helaas is in de strafmaat niet tot uitdrukking gebracht dat juist thans uitbreiding van de wettelijke gronden voor dienstweigering in discussie is. In ieder geval meent het hoofdbestuur dat een uitspraak als deze onderstreept hoezeer wijziging van de wet op dit punt op korte termijn geboden is. Het heeft er zich al eerder over uitgesproken dat gewetensbezwaren tegen elke of enigerlei vorm van oorlogsverrichting door het militaire apparaat grond voor vrijstelling van militaire dienst dienen op te leveren.
Het hoofdbestuur doet een dringend beroep op de Nederlandse Regering en de Staten-Generaal om een dergelijk voorstel tot wetswijziging op de kortst mogelijke termijn tot stand te brengen en verzoekt de Minister van Justitie in afwachting daarvan de tenuitvoerlegging van deze uitspraak achterwege te laten."

In zijn verklaring voor de Krijgsraad stelt Kees Vellekoop het volgende:

„Naar mijn oprechte overtuiging is de stem van het geweten en niet de wet de hoogste maatstaf voor alle menselijk handelen.
De wet, een soort collectief geweten, kan soms wel eens in conflict raken met het individuele geweten. Wanneer zich, zoals in dit geval, een dergelijk conflict tussen het collectieve en het individuele geweten voordoet, zal naar mijn mening het individuele geweten uiteindelijk toch als hoogste morele maatstaf gehanteerd, en ook gerespecteerd moeten worden."

Uit verschillende publikaties in de pers is mij gebleken dat Nederland bij de Verenigde Naties in de commissie voor de rechten van de mens pleit voor erkenning van gewetensbezwaren tegen de militaire dienst.
Om geloofwaardig te **blijven** lijkt het mij dan wel noodzakelijk onze eigen wetgeving zo snel mogelijk aan te passen.

Red.

Een verslag van drie dagen Coornherthuis

Woensdagavond: Na een wat stroef begin kwamen er later op de avond toch genoeg tongen los om het begrip vorming onder de loep te nemen en tot een soort definitie hiervan te komen, welke ongeveer inhield: Het samenbrengen van een groep mensen om via uitwisseling van gedachten, ideeën en meningen, te komen tot een verdiept inzicht in de besproken problemen en daardoor meer bewust te worden van de maatschappij in al haar schakeringen. Verder kwamen we tot de afspraak de volgende morgen het begrip Humanisme te bespreken met het grootste deel van de groep, terwijl een klein groepje er de voorkeur aan gaf een geluidsmontage te maken.
Donderdag: Nog steeds wat stroef; David probeerde herhaaldelijk een discussie te starten, maar de meerderheid gaf er de voorkeur aan om alleen als een spons de informatie, die zeer zeker het Humanisme en haar beginselen voor ons verduidelijkte, op te zuigen. 's Middags kwam er voor het eerst echt schot in toen we besloten ons eerst in kleine groepjes (3 à 4) aan elkaar voor te stellen en onszelf wat „open te gooien" voor de anderen.
Dit bleek erg vruchtbaar te zijn, op één of twee groepen na waarvan de leden elkaar al kenden, maar waar voor de anderen duidelijk werd, dat een vormingsbijeenkomst als deze, niet alleen dient om informatie te ontvangen maar waar je ook lang gekoesterde meningen kunt toetsen aan de mening van anderen.
Ook rolde er nu een onderwerp uit de bus wat de meesten wel aardig vonden om te behandelen, n.l. het begrip indoctrinatie, dat al eerder ter sprake was gekomen i.v.m. het begrip vorming. We kwamen tot de conclusie dat we in dit centrum niet zozeer geïndoctrineerd werden, maar dat de media zich wel degelijk er aan schuldig maken, zijnde een gevaarlijk instrument in handen van reclamemakers en eventueel effectief werktuig in handen van dictators e.d.
We splitsten ons weer op in groepjes die elk een ander medium onder de loep namen; dit werd ook weer een interessante discussie. De groep T.V.-reclame kwam bijv. tot de conclusie dat we ons moeten wapenen tegen reclame die gebruik maakt van psychologische truukjes, door bijv. te spelen met sentimenten door het produkt te relateren aan dingen die ons onbewust of bewust aanspreken of waarnaar we verlangen, maar in feite niets met dit produkt te maken hebben. Door deze truukjes voor jezelf te signaleren en eventueel je omgeving er ook op attent te maken en vervolgens consequent het betreffende produkt te boycotten, kunnen we wezenlijk iets doen om dit soort reclame te bestrijden.

Op de plaats rust...?

Deze middag was al met al vruchtbaarder dan de voorgaande morgen en avond samen.
Donderdagavond: De film „Trash".
Vrijdagmorgen: Luisteren naar wat de bandrecorderploeg zoveel bloed, zweet en tranen had gekost; een heel amusante geluidscollage in de vorm van een actualiteitenrubriek, uitgezonden in 1985, met als onderwerp het onderzoek naar het effect van een atoomexplosie op het paringsgedrag van de roodgestreepte reuzentermiet. Het geheel getuigde zeker van een enorme fantasie.
Daarna bespreking van de film „Trash". Naast de grote waarschuwing: pas op voor de zelfkant van het leven, al of niet in combinatie met drugs, bleek deze film als een abstract schilderij: tientallen interpretaties gaf men aan de symboliek die in deze film achter elke scène, persoonlijkheid en zelfs achter schoenen kan schuilen! Tot besluit praatten we nog even over wat ieder voor zich van deze vormingsdagen had gevonden. Duidelijk was dat de meerderheid wel vond dat er iets opgestoken was, maar de zwijgende minderheid, die van het begin af aan nogal passief geweest was, liet ook nu de tong niet bepaald wapperen, maar als deze mensen toch een beetje meegedacht hebben, dan dacht ik dat vorming op deze manier niet alleen gezellig maar ook nuttig is.

A. J. W. BOGERS,
14 Afdva,
Gen. Winkelmankazerne
Nunspeet.

Vrijwilligers voor!? of toch maar liever dienstplicht?

Heel wat mensen spelen met de gedachte de dienstplicht maar af te schaffen en de dienstplichtigen in de krijgsmacht te vervangen door vrijwilligers, die het klusje wel willen opknappen gedurende een jaar of vijf, tegen betaling van een behoorlijk maandsalaris plus nog een flinke premie aan het eind van hun diensttijd.
Een heel aantrekkelijk idee ...
Allereerst natuurlijk voor de dienstplichtigen zelf, die nu hun gemoedstoestand vereeuwigen in de tafels van de militaire leslokalen met de gevoelvolle woorden: „IK BAA .. AL".
Ik geef toe: Het is inderdaad een rotcorvee, dat de staat een deel van onze jonge mannen oplegt in de overgangsfase van jeugd naar volwassenheid, waarin men zo'n hinderlijke onderbreking van 16 of 18 maanden heel slecht kan gebruiken.
In de dienst worden ze onderworpen aan een soort discipline, die hun antiek aandoet, vergeleken met wat ze gewend waren in de leef-, leer- en werksituatie thuis.
Ze moeten daar dingen doen, die hun zin blijkbaar moeten ontlenen aan toestanden in de wereld, die ze zich nauwelijks voor kunnen stellen. Een situatie, die alleen ontsproten kan zijn aan een monsterachtige fantasie, die met hun werkelijkheid niets te maken heeft en hopelijk ook nooit krijgt, bepaalt gedurende meer dan een jaar hun hele doen en laten. Nou, als er mensen zijn, die dat voor een flinke grijpstuiver willen overnemen dan graag. Dan zijn zij eraf. Een volkomen begrijpelijke redenering.
Ook een aantal militaire autoriteiten hebben daar wel oren naar. Ze willen eigenlijk wel van die dienstplichtigen af, die lastige knapen met hun lange haren, hun V.V.D.M., hun gedonder over inspraak en vrije meningsuiting en nog meer van die onzin. Daarmee hebben ze het beeld van de krijgsmacht totaal ontluisterd en er alle glans en schittering, die in vroegere en betere tijden het oorlogsbedrijf zo aantrekkelijk maakten, aan ontnomen.
Bij vervanging van dienstplichtigen door vrijwilligers, zegt Majoor Wenders, zal het militaire apparaat een beeldverbetering ondergaan en hij wijst daarbij op twee voor hem aantrekkelijke voorbeelden: het Korps Mariniers en de Koninklijke Marechaussee. Dat doet hij in een zeer gedegen en doorwrocht betoog als antwoord op een prijsvraag uitgeschreven door de Kon. Ver. ter beoefening van de Krijgswetenschap.
Majoor Wenders kreeg daarvoor de eerste prijs. Hij wijst daarin verder op een aantal voordelen, die vrijwilligers hebben boven dienstplichtigen: Ze zijn beter gemotiveerd; krijgen een grotere routine in de omgang met het materieel; zijn langer beschikbaar na de dure opleiding. Dat is allemaal van groot belang nu door de vorderingen van de krijgstechniek de bewapende mannen meer en meer vervangen worden door bemande wapens.
Duurder hoeft het ook niet te worden, want de meerkosten van vrijwilligers spaar je weer uit door lagere opleidingskosten. Bovendien dienstplichtigen doen het ook niet meer voor niets. Ze moeten in de toekomst volwaardig betaald worden volgens de weddeschalen, die voor beroepspersoneel gelden. Dan kun je ook net zo goed vrijwilligers nemen. Majoor Wenders voorziet echter wel, dat het nodig zal zijn die weddeschalen flink omhoog te trekken, want anders krijg je niemand zo gek om vrijwillig dienst te nemen. Die laatste zin is een vrije interpretatie van mij.
Ook verschillende politieke partijen met de defensiespecialisten voorop voelen er wel wat voor, zowel rechts als links van het midden.
Aan de rechterzijde in de politiek kan men zich wel verenigen met de argumenten van de militaire autoriteiten, zoals die verwoord worden door Majoor Wenders. Dat is logisch. Maar ook de Partij van de Arbeid neemt in haar verkiezingsprogram 1971-1975 het volgende punt op:
In afwachting van de afschaffing van de dienstplicht wordt de diensttijd verkort tot 12 maanden. Er komt een leger voornamelijk bestaande uit kortverbandvrijwilligers.
Een begrijpelijke zaak als men bedenkt, dat het leger in de achterban van de PvdA niet bepaald populair is. De dienstplicht is bij de leden van de Partij van de Arbeid maar moeilijk te verkopen. Het protest tegen de ongelijkheid in de maatschappij wat betreft de verdeling van rijkdom en macht is heel moeilijk te rijmen met de autoritair-hiërarchische struktuur, die een krijgsmacht nu eenmaal eigen is. Toch moet er volgens dit zelfde program wel een leger blijven, want even daarvoor leest men dit: Nederland blijft lid van de Navo zolang een beter alternatief voor vrede en veiligheid in Europa ontbreekt.
Dus dan maar een vrijwilligersleger. Gelukkig kan ik dit programmapunt niet terugvinden in Keerpunt 1972, het regeerakkoord van de drie progressieve partijen.

Waarom gelukkig?

Omdat men daarmee het beroerdste corvee in onze samenleving, een last die door allen gelijkelijk dient te worden gedragen, probeert af te schuiven op de zwakste schouders.
Majoor Wenders stelt voor de 42.000 dienstplichtigen van nu te vervangen door 15.000 kortverbandvrijwilligers. Op den duur denkt hij nog 4.000 man te kunnen vervangen door burgerwerkkrachten in de niet-gevechtsfunkties. Als dat lukt komt hij op een jaarlijkse behoefte van 2.500 vrijwilligers, dat is 2 pct. van een gehele jaarlichting beschikbare jonge mannen.
Welke 2 pct.? ? Ze krijgen geen leidinggevende of technische of administratieve taken, zoals het reeds aanwezige beroepskader: de officieren en onderofficieren. Ook geen speciale funkties, die grote gelijkenis vertonen met een burgerberoep waarvoor ze tegelijkertijd een opleiding ontvangen (zoals de technische specialisten).
Ze worden tirailleur, boordschutter, kanonnier stuksbediende en munitiedrager. Dat betekent: op wacht staan, velddienst, onderhoud plegen, het sjouwerswerk doen, militaire taken die geen enkele overeenkomst vertonen met welk burgerberoep ook en dus ook op geen enkele wijze een bijdrage kunnen zijn aan hun levensontplooiing. En dat gedurende de vijf jaar. Wie krijgt men zo gek?
Niet de academisch gevormden, niet de mensen met hogere beroepsopleidingen. De mensen met een behoorlijke vakopleiding zullen wel wijzer zijn hun vakbekwaamheid op het spel te zetten. Blijven over de jongens, die in ons schoolsysteem bij de spurt naar de maatschappelijke top al bij de eerste ronde zijn uitgevallen.
Dat is een groep mensen, die extra zorg nodig heeft om tot een bevredigende levensontplooiing te komen. Wie kan met een goed geweten de verantwoordelijkheid op zich nemen deze jongens te verleiden vijf jaar dienst te nemen. Dan zal er weer geronseld moeten worden.
Soldaat zijn is geen beroep en iedere vergelijking met een gewoon vak gaat mank. Het is een corvee, een last terwille van ons aller veiligheid, maar

het kan als het ernst mocht worden een zaak van leven en dood zijn. Welnu als er lasten te dragen zijn, moeten we daar met ons allen voor staan, de sterksten voorop en niet de zwaksten.
Ook Majoor Wenders erkent dat. Collectieve lasten, zegt hij, behoren in een moderne maatschappij naar draagkracht te worden verdeeld. Akkoord, maar hij denkt blijkbaar uitsluitend in geld, want vervolgens wentelt hij de last van de militaire verdediging af op de mentaal en sociaal-economische zwakste groep in de samenleving.

Een militair bezwaar

Goed, deze ernstige bedenking tegen een vrijwilligersleger vloeit voort uit de zorg voor de mens. Dat hangt samen met mijn funktie als raadsman.
De voornaamste zorg van een generaal is en blijft echter de gevechtskracht in zijn legerkorps, zijn divisie of zijn brigade. Maar ook als ik mij verplaats in het standpunt, dat een generaal beroepshalve moet innemen, heb ik ernstige bedenkingen.
Het mag dan waar zijn, dat het bemande wapen meer en meer de plaats in gaat nemen van de bewapende man, maar juist daardoor komt het nog meer op de mens aan. Op zijn inzicht in gecompliceerde situaties, die plotseling ontstaan; op zijn eigen initiatief; zijn reaktiesnelheid; zijn vermogen om snel en juist aanwijzingen te kunnen begrijpen. Kan men dat verwachten van een groep, die in het maatschappelijk selectie-apparaat, dat ons onderwijs is, reeds na de eerste ronde is uitgevallen? En waarom vielen ze uit? Omdat ze tekort schoten in intelligentie, fantasie, belangstelling, doorzettingsvermogen of creativiteit.
„Dat kan juist een voordeel zijn, want de tegenzin tegen de dienstplicht vindt zijn verklaring voor een deel in het feit, dat het werk van de dienstplichtige militair ver beneden zijn intellektuele peil ligt," zegt men. Maar dat geldt alleen voor de dienst in de kazerne in vredestijd.
De generaal moet toch uit hoofde van zijn funktie rekening houden met een heel andere situatie, waarbij het ernst is, al hopen we allen dat zo'n situatie nooit meer komt.
De Amerikaanse generaals, zo las ik in de krant, die aangedrongen hebben op een vrijwilligersleger hebben al spijt. Wat we overhouden zijn de negers, de armen en de dommen. Ja, dat hadden ze kunnen voorzien. Ze wisten toch wel, welke mensen in de Amerikaanse samenleving gediscrimineerd worden???

Politiek gezien
Politieke bedenkingen

De termen beroepsleger en vrijwilligersleger, zegt Majoor Wenders, roepen bij sommigen associaties op met de begrippen: staatsgreep en staat-in-de-staat. Inderdaad bij mij ook en ik meen niet zonder reden. Majoor Wenders wuift dat even weg met de verklaring: De democratisering binnen de krijgsmacht en de vermaatschappelijking van de krijgsmacht maken een staat-in-de-staat houding onmogelijk.
Maar waar moet die eis tot democratisering vandaan komen in een vrijwilligersleger, waar het minst mondige deel van de samenleving onder bevel staat van een autoritair denkende elite binnen een hiërarchische struktuur ? ? ?
Toch niet van boven af? Dat mislukt zeker. Van de officieren en onderofficieren?? Ze hebben zich er tot nu toe, op enkele uitzonderingen na, alleen maar tegen verzet.
Democratisering werkt alleen voorzover die van onder op geëist wordt. Een opgelegde democratisering is gedoemd te verwelken. De democratisering binnen de krijgsmacht was een eis van de dienstplichtigen. In een vrijwilligersleger komt zelfs de vraag niet meer op.

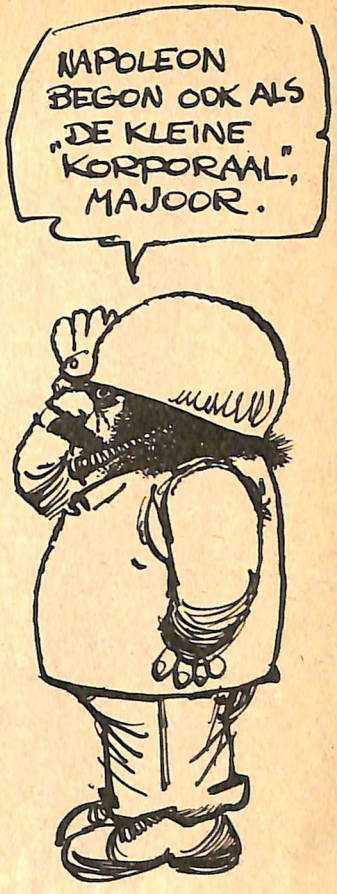

Het Staphorsteffect in de krijgsmacht

Binnen een democratische gemeenschap is het een eis, dat de krijgsmacht goed geïntegreerd is in de politiek bewuste bevolking. Is dat niet het geval, dan dreigt het gevaar dat die krijgsmacht een besloten groep wordt met een heel eigen mentaliteit, een kwaadaardig gezwel in het lichaam van de samenleving. Kwaadaardig omdat het leger de geweldsmiddelen van de staat beheert, de meest primaire middelen om macht uit te oefenen. Ik heb het niet over denkbeeldige gevaren. In diktatuurlanden staat het leger niet in dienst van het volk, maar omgekeerd, het volk in dienst van het leger. Dat is politiek gezien een afschuwelijke toestand. Een situatie, die we zo ver mogelijk van ons verwijderd moeten houden. Maar wie een leger voorstaat bestaande uit een politiek onbewuste onderlaag onder bevel van officieren, die politiek gezien uit een zeer beperkte groep komen (van rechts tot uiterst rechts) roept zo'n situatie naderbij. Zo'n leger is een groter gevaar voor de democratie dan alle buitenlandse vijanden bij elkaar.
Natuurlijk is een dienstplichtig leger geen absolute waarborg tegen staatsgrepen van kolonels. Dat heeft Griekenland ons geleerd.
In landen met een politiek nog bijna slapende bevolking en een feodale elite is zoiets mogelijk met een dienstplichtig leger. In Nederland niet, meen ik.
Daarom, zolang we menen een leger nodig te hebben, zullen we het zelf moeten doen, met inzet van onze eigen kinderen om het wat hoogdravend te zeggen. Het blijft een rotcorvee, maar als de grote meerderheid meent, dat het gebeuren moet, dan moeten we er ook met ons allen voor staan. En het niet afwentelen op de schouders van de minst weerbaren onder ons. Dat is immoreel, tegenstrijdig en gevaarlijk.

S. V. D. BELT

Dick Cavett

Dick Cavett, Amerika's „meest menselijke tv-persoonlijkheid tussen alle voorgebakken eenheidsgezichten," zoals hij wel wordt genoemd, zal regelmatiger op ons Nederlandse tv-scherm komen. Dat is een verheugend bericht. Zijn gesprekken met wat wij nederig de „groten der aarde" plegen te noemen zijn zeer boeiend en geven een zeer origineel beeld van artiesten, toneelspelers, filmsterren, popmuzikanten enz. enz. Een stukje cultuur wordt dichter bij het volk gebracht.
In Amerika levert Cavett een bijna onmenselijke prestatie om dat doel te bereiken. Vijf(!) avonden per week om precies elf uur verschijnt hij daar op de t.v. Een grapje, een inleidinkje en dan breed armzwaaien en met stemverheffing: „Wilt u vanavond a.u.b. welkom heten..." enz. Dat gaat nu al onveranderd jaren zo. Elke avond twee uur achter elkaar, waarbij hij dan in Amerika een half uur in totaal wordt onderbroken door reclamespots over popcorn, filterdunne sigaartjes, chocola-etende cowboys en allesreinigers en zo. Hoewel hij dat adembenemende tempo nu al zoveel tijd en zoveel uitzendingen volhoudt vertoont zijn prestatie weinig sporen van sleet. De snedige opmerkingen rollen hem nog steeds fris uit de mond. Reden om dit kleine, tengere, blonde fenomeen eens wat nader voor te stellen.
Dick Cavett (37) zit al die avonden op een stoel, waar hij altijd op terecht heeft willen komen. Nadat hij op de toneelschool had gezeten (waaraan hij alleen zijn vrouw, de ravissante actrice Varrie Nye overhield) zwalkte hij wat langs nachtclubs, werd kopijloper bij de eerbiedwaardige Time, schreef (vrij succesvol al) tv-stukken en theater-gein, maar hij toonde zich toen al het vastbijtertje, dat hem nu in zijn interviews kenmerkt. Jaren zocht hij kansen om nog eens op hoog tv-niveau aan de bak te komen en die kreeg hij, toen hij las dat de door hem hooglijk bewonderde praatshow-gigant uit de zestiger jaren Jack Paar verlegen zat om geestige monologen. Als een terriër zat Cavett toen achter hem aan in de ABC-studio's, waar hij zelf nu een kantoor heeft. Hij stuurde Paar teksten in de enveloppen van Time om meer indruk te maken en uiteindelijk werd hij als humoristisch schrijver aan de staf van Paar toegevoegd.
Vanaf dat moment was hij niet meer te stuiten. Met welk succes is bekend: zijn shows worden over de gehele wereld uitgezonden, zijn gesprekken en zijn manier van interviewen (denk even aan het gesprek van enkele weken geleden met de boksers Clay en Frazier) hebben naam gemaakt, hij ontvangt zo'n 50.000 enthousiaste brieven per jaar.
Het merkwaardige is, dat hij in het altijd zo omstreden tv-wereldje overal vrij goed valt. Zoals zijn producer het uitdrukt: „Mensen uit de show-business die hem meemaken zeggen altijd: hé, voor een intellectueel is hij eigenlijk best grappig. En de intellectuelen vinden: voor een showman is hij zeer goed geïnformeerd." Hoewel Cavett ten stelligste ontkent ook maar enig politiek of sociaal engagement in zijn shows te willen leggen („het is puur entertainment") wijzen jonge progressieve Amerikanen er geestdriftig op, dat hij toch maar vrij moedig heenprikt door de taboes van de commerciële televisiemaatschappij, waarvoor hij werkt. Hij sprak onder meer met mensen als Jane Fonda, Bobby Seale, Dennis Hopper, Paul Newman en Tom Wicker, geen mensen waar de Amerikaanse zwijgende meerderheid de handen ferm voor op elkaar krijgt.
Vijf maal anderhalf uur televisie per week... Cavett kan om dat vol te houden steunen op een — naar Nederlandse begrippen — gigantische organisatie.
Op het moment van de uitzending zijn er honderd mensen in de weer om alles soepel te laten lopen. Vast in dienst ter voorbereiding van de shows zijn niet minder dan 35 mensen. Daaronder zijn lieden voor de specifieke technische televisiezaken en verder vier interviewers, die de mensen die bij Cavett in de stoel komen van te voren al uit en te na uitkruisen, twee archivarissen, enkele tekstschrijvers, een stelletje journalisten, een pers-cheffin en een aantal public-relationsmannen, die publiciteit voor de maestro moeten maken in de steden, waar hij zijn opnamen maakt. Oftewel: een klein fabriekje, met losse hiërarchie, maar altijd in een zenuwstemming. Elke dag anderhalf uur televisie van de bovenste plank is immers niks.
Zijn journalistieke medewerkers moeten vrijwel constant op de toppen van hun kunnen werken. Soms hebben ze een week de tijd om de gangen en bedoelingen van de gasten na te gaan, veelal moeten ze hun werk in slechts enkele uurtjes samenpersen. Het komt nogal eens voor dat er iemand uitvalt en dan moet er binnen de kortste keren een even beroemde vervanger worden gevonden... Met één uitzending per dag heb je nu eenmaal weinig speling.
Vlak voor de uitzending krijgt Cavett van zijn „administratie" een macht aan briefjes in verschillende kleuren met aanwijzingen in zijn handen geschoven: zijn begin-grappen, zijn inleidingen, de tijden, waar de commercials aangekondigd moeten worden, geprefabriceerde vragen, levensbeschrijvingen. „'t Is," zegt zijn producer, „alsof je elke keer een Jumbo-jet van de grond tilt." Cavett ziet zijn gasten zelf nauwelijks voor de uitzending. Hij wil wat dat betreft zo open mogelijk tegenover iemand staan en hem zo natuurlijk mogelijk kunnen behandelen. Wel probeert hij af en toe een boek te lezen over degene, die hij gaat interviewen. Die activiteit balt hij samen in de vier dagen, waarop zijn vijf shows worden opgenomen (donderdags twee). In het weekeinde kan de boog nu eenmaal niet altijd gespannen zijn.
„Hoewel," zegt Cavett, „je begint eigenlijk vrijdag al weer aan de volgende week te denken. Je denkt, mijn God, maandagmorgen weer beginnen aan weer 450 minuten televisie, waarin je voor zoveel miljoenen mensen zo gemakkelijk de kans loopt

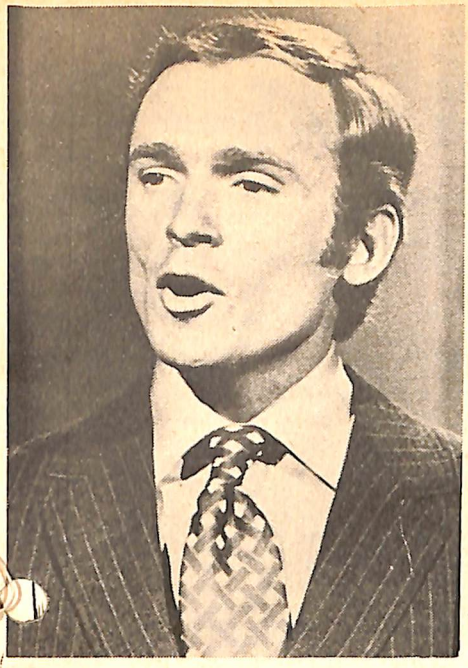

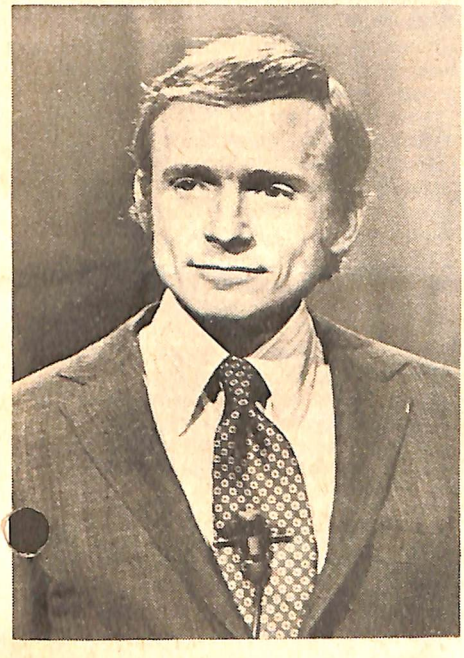

De vroegere wereldkampioenen zwaargewicht Mohammed Ali (links) en Joe Frazier gaan hier even buiten het draaiboek door Dick Cavett als een veertje van de grond te tillen.

de grootste blunder te maken, die er ooit gemaakt is. Als ik daaraan denk word ik al moe."
Wanneer hij echter eenmaal voor de camera's zit schuift Cavett meestal de stapel briefjes van zijn medewerkers opzij en probeert hij een zo natuurlijk mogelijke dialoog te ontwikkelen. „De rol van interviewer," vindt hij, „is niet alleen om vragen te stellen, ik was er vroeger helemaal van overtuigd dat dat moest. Maar wat is eigenlijk mooier om door die verhouding heen te breken, een dialoog op gelijk niveau te voeren en dat op een ontspannen manier, alsof je in de huiskamer met elkaar zit te praten. Dan komt er veel meer los en letten we niet meer op al die mensen, die lampen en die druk van de camera's."
Over het vaak zo losjes terzijde schuiven van de doorwrochte tips van zijn medewerkers: „Daar denk ik verder zo min mogelijk over na, ik heb al problemen genoeg. Ik denk wel eens: ik stap zo het toneel op en dan zal het ook wel gaan. Maar dat is gevaarlijk. Want dan zal je het toch hebben — dat is haast een nachtmerrie — dat je ineens ergens aan moet waarbij je de lijnen helemaal niet weet. Enfin, ik handel er tussen in. Ik zit echt wel in de spanningen."
Interviewen aan de lopende band, je — al is het korte tijd — steeds weer met geweldige concentratie inleven in een ander en dan voor miljoenen te kijk gaan staan. Hoe lang denkt hij dat nog vol te kunnen houden?
Dick Cavett: „Het is ondenkbaar dat ik dit tot het einde van mijn leven zal doen. Wanneer je aan het eind van een moeilijke week bent gekomen is de gedachte verschrikkelijk om weer aan een nieuwe week te beginnen, laat staan aan een nieuw seizoen of twee of drie nieuwe seizoenen. Of het dan nooit zal ophouden."
Wat zou hij dan daarna willen doen?
Dick Cavett: „Ik heb zin in schrijven. Daar heb ik een romantisch idee van. Ik denk wel eens dat ik rustig aan de rand van de zee zit en dan heerlijk een roman aan het schrijven ben. Maar ja, ik realiseer me best, dat mijn hele aard gewoon niet zo is. We zien dus wel."

RIEN ROBIJNS

Een onverwoestbare McQueen

De nu 44-jarige Terence Steve McQueen heeft met de vertolking van „Papillon" naar het gelijknamige boek van Henri Charriere een acteursprestatie van formaat geleverd. De bijna tweeëneenhalf uur durende kleurenproduktie die onder regie stond van Franklin J. Schaffner is een mijlpaal geworden in de carrière van Hollywoods grootste durfal: Steve McQueen.
Geboren in een voorstad van Indianapolis op 24 maart 1930 krijgt hij de

namen van de favoriete bookmaker van zijn vader. Diens huwelijk strandt al na een half jaar, moeder Julian Crawford neemt de benen naar Missouri en de kleine Steve wordt achtergelaten bij familie die een boerderij bezit. Zijn jeugd is meer dan ideaal — hij mag van alles — maar als zijn moeder na haar hertrouwen hem opeist, komt er een kink in de zo gelukkig begonnen jeugdperiode. Het klikt niet tussen Steve en zijn nieuwe vader én moeder, zodat hij volgens hen voor galg en rad opgroeit; een opvoedingsgesticht is het onvermijdelijke gevolg. Hij ontsnapt, wordt gepakt, ontsnapt weer en belandt tenslotte bij zijn moeder, die hem laat terugbrengen. Als hij 16 is, laat het gesticht hem vrij en hij monstert aan op een olietanker. Dat bevalt hem niet, evenmin als het vak van timmermansknecht, kruideniersbediende, olieboorder in Texas en houthakker in Canada. Tenslotte tekent hij, 17 jaar oud, bij het Amerikaanse korps mariniers. Maar juist die discipline is voor hem een onverteerbare zaak; herhaaldelijk wordt hij gedegradeerd van soldaat eerste klas naar gewoon soldaat, herhaaldelijk wordt hij geconfronteerd met strafoverplaatsingen. Niettemin ontdekt hij juist in dienst zijn grootste hobby, sleutelen aan en racen in automobielen. Na beëindiging van zijn diensttijd begint hij met lege handen aan zijn zoveelste rij baantjes: sjouwer, vertegenwoordiger in balpennen, postbode en versierder op het strand van Miami. Toch komt hij op een toneelschool. En dat heeft hij te danken aan een aankomende actrice die hem aanraadt les te gaan nemen bij de Neighbourhood Playhouse in Manhattan, New York. Om zijn studiekosten op te brengen werkt hij 's nachts als postautochauffeur, overdag zit hij op school en leert wat acteren. Na een half jaar heeft hij zoveel van acteren geleerd, dat hij in aanmerking komt voor een beurs. In 1952 maakt de dan 22-jarige Steve McQeen zijn toneeldebuut door het uitspreken van de inmiddels historisch geworden zin: „Dat helpt allemaal niks." Dat het hem allemaal wel zou helpen bewijst het volgende: in 1956 is hij een van de tweeduizend kandidaten die worden toegelaten tot de Actors' Studio. In de zomer van '56 krijgt hij zijn kans. Als Ben Gazzara het laat afweten, wordt hij gekozen om de ster te worden in een van de Broadway-successen van dat jaar „A hatful of rain". Aan het einde van dat gedenkwaardige jaar krijgt hij een kans bij de film, als figurant in „Somebody up there likes me", het levensverhaal van Rocky Marciano. Dan volgt een periode van terugval, de film heeft hem niet zo nodig, maar het inmiddels sterk opgekomen medium televisie daarentegen wél. McQueen krijgt de leading-role in „Wanted - Dead or Alive", een western-serie die 117 afleveringen over het scherm zal dwarrelen.
Regelmatig neemt McQueen deel aan motor- en autoraces en veelal met enorm succes. Hij wint een keer de Santa Barbara-race, wordt derde op Brands Hatch. Maar de film-bazen zien zijn racerij niet zo zitten. Op straffe van ontslag moet hij een „vodje" ondertekenen dat een ommekeer in zijn leven zal gaan betekenen. In 1962 krijgt hij de ster-rol van de dwarse stijfkop Cooler King (de man met de baseballhandschoen) in „The great escape". De film is een topper het volgende jaar en Steve McQueen is de nieuwe ster. Snel volgen diverse films elkaar op, doch ondanks zijn behoorlijke acteurprestaties zijn er steeds meer kritici die menen dat zijn films zonder veel

Viermaal Steve McQueen in The Crown Affair, Papillon, Bullitt en The Getaway.

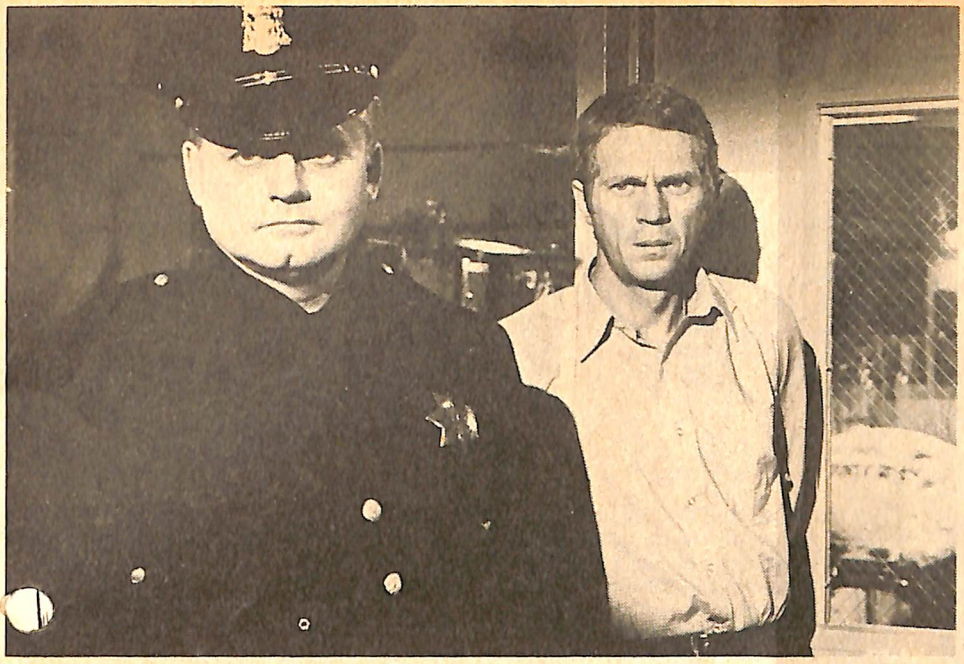

verschil óók gespeeld kunnen worden door collega's van zijn niveau (vergelijk Brando - Newman - Gleason - Edward G. Robinson). Dat zijn hart nog duidelijk is verpand aan de racerij moge blijken uit de opnamen die hij zonder stand-in maakt tijdens de magnifieke achtervolgingsrit in „Bullitt". Ook in „Nevada Smith" is iets te zien van zijn ambitie (vergelijk jacht op de race-baan met jacht op de moordenaars van zijn ouders). Het is daarom voor McQueen een bittere teleurstelling als blijkt dat zijn (originele) race-film „Le Mans" voor hem een financiële flop wordt. Geen hond komt er kijken; bovendien draaien er tegelijkertijd twee spectaculaire flims „Grand Prix" en „Winning" van Paul Newman.
Als tussendoortje maakt hij „Thomas Crown Affair" (een professionele bankrover die bijna stukloopt op de avances van een security-girl) en The Getaway.
Zijn laatste werkstuk is zoals eerder gezegd de kroon op zijn carrière: „Papillon" een geweldige explosie van acteertalent van zowel McQueen als Dustin Hoffman (de bijziende zwendelaar met wie Steve „Papillon" McQueen voortdurend probeert te ontsnappen). Het verhaal is zo simpel mogelijk, doch de onmenselijke rechtspraak in de jaren 20 wordt wel goed naar voren gebracht. Duivelseiland moet dan ook voor Steve McQueen als vrije vogel een oord van verschrikking geweest zijn. Daarmee is zijn superbe prestatie alleen maar verklaarbaar.
Amerika's bekendste scenarioschrijver Dalton Trumbo bewerkte het boek, waarvan tot nu zo'n 17 miljoen exemplaren zijn verkocht. Die 17 miljoen kijkers gun ik McQueen ook.

PETER J. MOREE

American Graffiti

Sinds het begrip jeugdsentiment zo waanzinnig „in" is tegenwoordig, haasten zich ook de filmproducenten om het groeiende verlangen naar vroeger bij het publiek in beeld en geluid in te pompen. Want niet voor niets vinden films als „Paper Moon" (met Ryan en Tatum O'Neal), „The last picture show" van Peter Bogdanovich en „American Graffiti" zo'n grif onthaal. Vooral de laatste twee films zijn sterk aan het begrip tijd gebonden: resp. de jaren vijftig en zestig. En het laten zien van dát brok nostalgie betekent meestal dat de identificatie massaal wordt opgeroepen: het zg. „wij-deden-dat-toch-maar-vroeger" effect noemen ze dat. Niettemin is het laatste brok film-jeugdsentiment „American Graffiti" een geweldige show geworden.
Producent van deze dag-uit-het-leven-film van een viertal twens is de ook hier niet onbekende (en inmiddels gefortuneerde) regisseur van The Godfather, Francis Ford Coppola. Hij koos voor de verwezenlijking van zijn sentimentele plannen tv-regisseur George Lucas, die met cameraman Haskell Wexler een gaaf produkt heeft gemaakt. Vooral speltechnisch gezien wordt er stevig aan getrokken. Tot goed begrip diene dat dit soort films niet afhankelijk mag zijn van één of diverse sterren, lees hoofdrolspelers van naam. Bij het soort film zoals „American Graffity" wordt persoonlijke identificatie onnodig gemaakt. Daarbij komt dat de terugblik vaak barstensvol anecdoten, gelardeerd met een dosis muziek uit die jaren een eigen beleven oproept bij de toeschouwer. Zo'n film wordt dan ook niet bijgeschreven in de filmgeschiedenisboekjes, maar is wel waard om te worden onthouden.
„American Graffity" speelt zich af op de avond dat leerlingen van de hoogste klas afscheid nemen van hun school in een kleine Amerikaanse stad. Verreweg het grootste deel van het verhaal wordt in beslag genomen door het rijden in luxe sleeën vol grietjes, die versierd willen worden en vol knapen à là James Dean met loerende blik en opgestroopte hemdsmouwen. Het effect volwassen-doen wordt hiermee zeer raak getypeerd door regisseur Lucas. Ondersteund door eerste klas camerawerk van Wexler is „American Graffiti" een dijk van een film geworden, die niet alleen de dertigers van nu veel plezier zal verschaffen, maar al degenen, die van film en jeugdsentiment houden.

P.J.M.

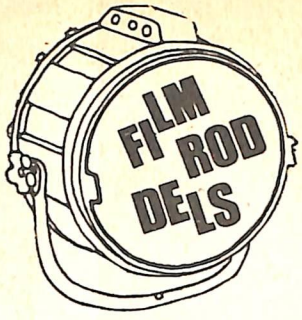

Glenda Jackson:
...Oscar voor A touch of class...

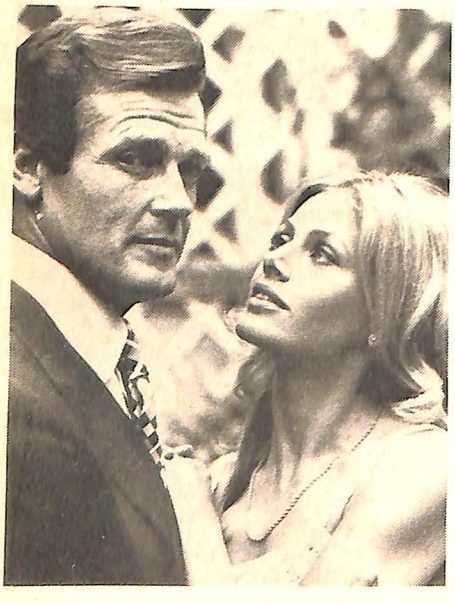

Roger Moore en Britt Eklund:
...nieuw Bondduo...

VORIGE MAAND zijn in het verre Thailand de opnamen gestart voor de meest recente James Bond-film „The man with the golden gun" naar het gelijknamige boek van best-seller auteur Ian Fleming (†). Het wordt de tweede film voor „Saint" Roger Moore, die de lieftallige Zweedse Britt Eklund tegenover zich vindt als de fameuze „Mary Goodnight". Overigens zal deze achtste Bond-film inherent aan vorige producties nog kostbaarder worden opgezet.

IN THE HEAT of the night' is eindelijk door de censor van Zuid-Afrika toegelaten voor openbare vertoning. Voorlopig zullen alleen de inwoners van Johannesburg kennis kunnen nemen van het sublieme werk van Norman Jewison, die met Sidney Poitier en Rod Steiger een schrille rolprent vervaardigde waar het begrip apartheid bij velen een vieze smaak achterlaat. Helaas is de film alleen vrijgegeven met een aantal forse coupures.

ORSON WELLES houdt nog steeds een aanbod van zo'n 350.000 gulden in beraad van de firma Astrophore betreffende het beëindigen van zijn film „The other side of the wind". Welles heeft al het grootste deel van de opnamen achter de rug, maar heeft nog geen acteur gevonden die in zijn ogen de ideale hoofdrol kan spelen. Het is het verhaal over een regisseur op leeftijd die voornemens is op te houden met het maken van films.

DAKOTA, de nieuwste film van Wim Verstappen en Pim de la Parra heeft met Pasen een landelijk roulement gekregen. Geen geweld, geen sex in deze qua verhaal matte produktie, die echter een uitstekend op dreef zijnde Kees Brusse als piloot van een DC-3 laat zien. Overigens is „Dakota" tot nu toe de duurste productie geweest van Scorpio-films. Die financiële aderlating wordt voor een deel gedragen door het Productiefonds, maar insiders verwachten dat wil de film quitte spelen, men een waanzinnig aantal toeschouwers moet lokken. En dat zit er voorlopig niet in, al is er publiciteit genoeg geweest over bijvoorbeeld cameraman Jan de Bont en vedette Monique van de Ven die na amoureus geflirt samen het huwelijksbootje zijn ingestapt. Die affaire speelde tijdens de opnamen, waardoor de zo broodnodige rust danig werd verstoord en Wim Verstappen na het vertrek van Monique en Jan ijlings zijn draaiboek heeft moeten wijzigen. In ieder geval gebeurt alles in „Dakota" alsof het altijd zo had moeten zijn. Zegt Verstappen.

DE ZESENVEERTIGSTE Oscar-uitreiking in Hollywood heeft bij pers en publiciteit voor een verrassing gezorgd. Niet de als top-film gedoodverfde „The Exorcist" (de Duiveluitdrijver) werd begiftigd met de meeste onderscheidingen, maar George Roy Hills „The Sting" (zeven maal een Oscar). Het Butch Cassidy-duo Paul Newman en Robert Redford bewees daarmee Hill alle eer, want de laatste kreeg een Academy Award voor de beste regie. De uitverkiezing van The Sting bewees gelukkig dat het ditmaal een serieuze aangelegenheid is geweest, want niet alleen werd de toch wel onderschatte acteur Jack Lemmon voor zijn rol in „Save the tiger" onderscheiden, doch ook de Britse Glenda Jackson kreeg eindelijk erkenning. Haar aandeel in „A touch of class" (met George Segal) was goed genoeg voor een Oscar. Hilariteit was er tijdens deze in heel Amerika gelijktijdig uitgezonden show, toen de oudste nog in leven zijnde Marx Brother, Groucho, bij het in ontvangst nemen van een ere-Oscar omstandig zijn overleden moeder alsmede zijn nog levende vriendin Erin Fleming bedankte. Oscars vielen voorts ten deel aan Tatum O'Neal voor haar rol in „Paper Moon", John Houseman voor zijn creatie van een hoogleraar in „The paper chase". De muziek in „The way we were" en „The Sting" werd eveneens onderscheiden.

P.J.M.

Eén van de elf

Hoewel ik reeds enige keren in Neerlands voetbalstad Barcelona ben geweest, doet het me nog iedere keer plezier als ik me per taxi van het vliegveld naar de stad laat brengen. U ziet het voor zich. De taxichauffeur die, omdat je een paar woorden Spaans brabbelt, meent dat je vloeiend zijn taal over de lippen krijgt, vraagt je honderduit waarom je naar Barcelona bent gekomen. Wel, en als je dan heel eerlijk zegt wat het doel van je reis is en hij de naam van Cruijff uit die Hollandse mond hoort valt hij meteen. 't Liefst zet hij dan zijn wagen langs de kant om eens ferm met die Hollander te gaan bomen over het fenomeen voetbal, het fenomeen Barcelona en het fenomeen Johan Cruijff.
Nu gebeurde het dat ik drie dagen voordat Barcelona misschien kampioen van Spanje kon worden, mits de beide andere nog in de race zijnde titelkandidaten Atletico Madrid en Malaga puntjes zouden verspelen, ik mij op de reeds boven geschetste wijze richting huize Cruijff begaf. De kleine dikke taxichauffeur die ogenblikkelijk wist waar ik op afging toen ik het adres noemde, praatte honderduit over zijn Barcelona. Ja zijn Barcelona, want ook hij was een socios van de grote Catalaanse club. De man werd er helemaal lyrisch van dat Barcelona binnenkort weer kampioen zou worden. En in zijn rap Spaans dat voor mij veel te snel ging zei hij: „Barcelona is door de komst van Johan Cruijff een Europese topclub geworden. Zondag worden we kampioen, want Atletico verliest en volgend jaar wint Barcelona de Europa Cup omdat naast Johan Cruijff er nog een Nederlander in Barcelona komt spelen." Ja en op de manier waarop hij de naam van Johan Neeskens uitsprak begreep ik dat hij goed op de hoogte was.
Deze profeet kreeg gelijk want Barcelona werd kampioen, maar over de andere zaken tastte hij zowel als de verdere Spaanse en Nederlandse voetbalgemeenschap nog in het duister.
Het is toch wel een wonderlijke zaak dat het vertrek van een voetballer voor twee Europese verenigingen zulke grote consequenties heeft. Zoals iedereen natuurlijk weet is Johan Cruijff afkomstig van Ajax. Ja, je zou het bijna vergeten nu hij zo in het nieuws is en je zijn naam eigenlijk alleen nog verbindt aan Barcelona. Angstig eigenlijk realiseerde ik me enige tijd geleden hoe snel iets vervaagt. Als je aan Barcelona denkt, denk je aan Cruijff en ook een beetje aan Michels. Want het is Johan Cruijff die het leven van Rinus Michels, eens ook al een gevierd Ajacied, bij Barcelona heeft gered. Michels had het moeilijk. Hij zou nog een kans krijgen, want twee keer achter elkaar had Barcelona de kampioensvlag net niet kunnen hijsen. Michels, hoe goed hij als trainer ook mag zijn, had het met het potentieel aan Spaanse spelers niet gered. En hoe sympathiek of goed men een trainer in Spanje ook vindt, indien hij geen succes heeft gaat hij de laan uit. Voor Michels restte slechts één ding: de aankoop van een talent. Wel hij diende zijn voorstellen bij de raad van bestuur in en kreeg carte blanche omdat ze daar niet op een paar pesetas behoeven te kijken en het idee erg aanlokkelijk was om door de aankoop van Cruijff de hegemonie van de Madrileense clubs te doorbreken. Ach, ik zal niet in herhalingen vallen: Cruijff kwam, zag en overwon.
Maar is zoiets nu mogelijk, dat een speler een team dat aan het begin van de competitie uit zes wedstrijden precies zes punten heeft gehaald zo snel kan doorstoten naar de top. Dan zeg ik ja, want met Cruijff is alles mogelijk. Johan Cruijff is een dirigent. Hij en niemand anders in het hedendaagse voetbal kan een elftal leiden. Jarenlang heeft hij dat bij Ajax gedaan. Zelfs kort na zijn entree in het eerste elftal van de Amster-

damse club was het Cruijff die onbewust de leiding had van de ploeg. Zelfs oudere spelers zoals indertijd een Sjaak Swart, Ben Muller en Henk Groot schikten zich naar Cruijff. Sjaak Swart herinnert zich over die tijd: „Dat ging ongemerkt ja. Hoewel wij als ouderen niks van hem namen, pikte je het wel van hem. Zeker op het veld. Johan heeft een geweldig voetbalinzicht, ach en daarnaast voelde je als speler meteen wat voor vlees je met hem in de kuip had. Grandioos natuurlijk. Je verdiende geld met hem in de ploeg."
Toch hebben de Ajax-spelers dit jarenlang niet naar buiten gebracht. Een jaar geleden nog met de Europa Cupwedstrijd tegen Bayern München voor de deur kwam het tot een openlijke eerste breuk. Cruijff die zich niet fit voelde en weigerde mee naar München te gaan, omdat hij zich in die dagen liever liet behandelen door masseur Salo Muller, werd door zijn collega's in zijn hemd gezet. Cruijff werd er van beschuldigd dat hij simuleerde en de eerste echte openbare ruzie was een feit. Daarbij moet gezegd worden dat het al enige tijd intern niet meer klopte. Vooral de verstandhouding Cruijff annex Cruijffs schoonvader Coster contra Ajax-bestuur en met name voorzitter Jaap van Praag was niet meer wat die moest zijn. Jarenlang lag Cruijff met het bestuur van Ajax in de clinch, omdat nu pas bekend is dat Johan Cruijff zo jong als hij was de spreekbuis was van het Ajax-team.

Onvrede

met het onbenoembare
zal tot verdwazing leiden
wanneer
ik onmachtig zal blijken
de realiteit
te herscheppen
tot een farce:
zoals
een verstarde struktuur

René Peeters

Zelfs de oudere spelers lieten dat graag aan Cruijff over. Gevolg: een voedingsbodem voor conflicten. Voor Cruijff restte er slechts één ding toen hij ook met de collega's in onmin raakte (van die zijde kan een dosis jaloezie niet vergeten worden) en besloot Cruijff Ajax de rug toe te keren. Het resultaat voor beide partijen is bekend, Ajax balanceert op de rand van een volledige ineenstorting en Barcelona is op weg, zeker als Neeskens de gelederen komt versterken, uit te groeien tot een Europese topclub. Wat Ajax en de spelers niet beseften begreep Rinus Michels wel: Johan Cruijff is als speler, als aanvoerder en als leider van onschatbare waarde voor een elftal. Hij alleen en niemand anders, zoals Pele het Braziliaanse voetbalwonder en een Eusebio, maar die dan in zijn allerbeste jaren, kan een ploeg omhoog zwepen. Johan Cruijff is naar mijn smaak de allerbeste voetballer die ooit op de Nederlandse voetbalvelden heeft rondgelopen en nog rondloopt. Ik besef dat dit een gevaarlijke uitspraak is omdat smaken nu eenmaal verschillen en er gedurende ieder decennium op voetbalgebied iets verandert. Ajax eens en Barcelona nu weten wat het betekent om Cruijff in de gelederen te hebben. Het is te hopen dat de gehele Nederlandse voetbalgemeenschap gedurende het wereldkampioenschap in West-Duitsland hiervan doordrongen is.

Wim Jesse

Vriendelijk verzoek!

Zendt ons onmiddellijk bericht als u gaat verhuizen, of, als u EGO op uw militaire adres krijgt toegezonden, wanneer u wordt overgeplaatst. Op deze manier kunnen wij ons adressenbestand „bij" houden en kunt u van een regelmatige toezending verzekerd zijn.

Adm. Ego

Adres redactie en administratie:
Bureau Hoofdraadsman,
Coornherthuis,
Hoofdstr. 84, Driebergen
Telefoon 03438-2878
Redacteur A. Zoetebier
Hoofdraadsman

EGO

MAANDBLAD VAN DE HUMANISTISCHE GEESTELIJKE VERZORGING VOOR MILITAIREN. Nr. 6 - JUNI 1974 - 13e JAARGANG

Abonnementsprijs ƒ 6,— per jaar, te storten op postgirorekening 480414 t.n.v. Hoofdraadsman Humanistische Geestelijke Verzorging te Driebergen. Militairen ontvangen het blad op aanvraag zonder betaling.

ZEG IK WERKELIJK WAT IK VOEL ?

S.T. pag. 2

Een bioscoop vol lawaai pag. 6

Vaste medewerkers:

Wim Jesse
Peter J. Morée
Rien Robijns
Bert Vuijsje
Dick Zaal

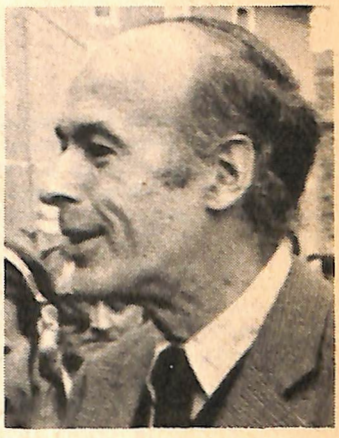

Frankrijk heeft een nieuwe president pag. 8

Dylan is weer onder ons pag. 5

Feijenoord Twente 11-2 pag. 10